

PROJECTE EDUCATIU DE L'IES ENRIC VALOR DE PEGO

PLA DE FOMENT DE LA LECTURA

Aprovat pel Claustre i pel Consell Escolar en data: febrer 2013

I. JUSTIFICACIONS

El Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana, assenyala, entre altres, en el seu article 5, relatiu a les competències bàsiques, que “La lectura constitueix un factor primordial per al desenvolupament de les competències bàsiques, i que els centres hauran de garantir en la pràctica docent de totes les matèries un temps dedicat a la lectura en tots els cursos de l'etapa”; en l'article 4, relatiu als objectius de l'etapa, lletra i, i adequat als trets d'identitat del nostre centre, que l'alumnat ha de “Comprendre i expressar amb correcció textos i missatges complexos, oralment i per escrit, en valencià i en castellà. Valorar les possibilitats comunicatives del valencià com a llengua pròpia del País Valencià i com a part fonamental del seu patrimoni cultural, així com les possibilitats comunicatives del castellà...”. “Iniciar-se, així mateix, en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura d'ambdós llengües”; en l'article 6, punt 8, i en article 7, punt 7, sobre l'organització dels cursos de l'ESO, que “La lectura i la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, així com les tecnologies de la comunicació i de la informació s'han de treballar en totes les matèries”.

El Decret 102/2008, d'11 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum del Batxillerat a la Comunitat Valenciana, assenyala, entre altres, en l'article 3, sobre els principis generals, punt 5, que “Les estratègies per a l'adquisició de l'hàbit de lectura i la capacitat d'expressar-se correctament, l'adquisició de valors, així com l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, estaran integrats en el currículum”; en l'article 5, sobre els objectius de l'etapa, lletra d, que l'alumnat ha de “Refermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenrotllament personal”; en l'article 14, sobre les orientacions metodològiques, punt 2, que “Els departaments didàctics inclouran en les seues programacions l'exercici d'activitats que estimulen l'interés i l'hàbit de la lectura i de l'expressió oral...”.

Per la seua part, l'Ordre 44/2011, de 7 de juny, de la Conselleria d'Educació, regula els plans per al foment de la lectura en els centres docents de la Comunitat Valenciana, establint, entre altres, la definició, aspectes, objectius generals i continguts, elaboració, desplegament, seguiment i avaluació del pla, i encomana aquestes tasques a una comissió coordinadora formada pels caps de departament a més d'altres integrants.

La importància de la lectura és multidimensional. D'una banda, és una activitat instrumental, pràctica, que permet comprendre, analitzar i utilitzar textos escrits per a obtenir informació, desenvolupar coneixements, millorar i ampliar el vocabulari, i escriure amb major correcció ortogràfica i sintàctica. D'altra banda, és una activitat que proporciona goig i contribueix a l'enriquiment personal i a la socialització, ja que exercita les capacitats de reflexionar, raonar, valorar, argumentar, crear opinió i criticar; també desenvolupa l'atenció, la imaginació i la creativitat; impulsa el gust per conèixer i accedir a altres aprenentatges; ajuda a descobrir els propis gustos i sentiments; facilita la comunicació amb els altres i fomenta l'oci creatiu. És per tot això que la lectura és un factor clau per a conduir l'alumnat a l'èxit escolar, i la necessitat d'un pla de foment d'aquesta, que promoga, organitze i oriente la capacitat, l'hàbit i el gust per llegir; tot el

qual implica un suport explícit a l'adquisició de les competències bàsiques, especialment:

- a) la comunicació lingüística
- b) el tractament de la informació i la competència digital
- c) la competència cultural i artística
- d) la competència per a aprendre a aprendre

En acompliment dels preceptes, però també conscients i convençuts de la importància de la lectura i de la comprensió lectora des de l'anàlisi de les necessitats del nostre alumnat en aquest sentit, i per tal de contribuir en aquesta estratègia, el professorat de l'IES Enric Valor de Pego, fent ús de l'autonomia pedagògica reconeguda per la legislació vigent, ha convingut unes línies generals d'actuació per al foment i la pràctica d'aquelles mitjançant el Pla lector que segueix, amb els punts i les pautes que hauran d'orientar les seues tasques docents.

Per altra banda, i d'acord amb els trets d'identitat que ens identifiquen i el propi Pla de Normalització Lingüística, l'IES Enric Valor no renuncia al compromís d'afavorir, a través de la lectura, la normalització del valencià en els sentits següents:

- Com a llengua del País Valencià en els termes que estableix la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià.
- Com a variant integrada dins el domini lingüístic del català, nom amb què la romanística internacional coneix la nostra llengua.

II. COMISSIÓ COORDINADORA

En l'aplicació, desplegament, seguiment i avaluació del Pla lector, i d'acord amb la normativa, està constituïda una comissió coordinadora formada pels següents membres:

- El/ Cap d'estudis.
- Els coordinadors o coordinadores d'etapa.
- Els caps de Departament.
- El professorat responsable de la biblioteca.

Per altra part, la comissió coordinadora promourà la coordinació amb l'AMPA, amb les associacions d'alumnat, així com amb entitats públiques o privades que duguen a terme iniciatives i projectes que contribuïsquen al desenrotllament i fomenta de la lectura en el centre escolar i el seu entorn.

III. CONSIDERACIONS PRÈVIES SOBRE EL PLA LECTOR

L'accés al currículum està mediatitzat pel llenguatge, siga oral o escrit. Els coneixements de les distintes disciplines s'articulen, en gran part, de forma lingüística i simbòlica, i es despleguen en textos escrits, en uns casos seqüenciats i sistematitzats en els llibres de text, i altres vegades en materials de suport puntual i complementari (textos extrets d'obres de consulta, periòdics, enciclopèdies...), en qualsevol suport.

L'anterior, encara que és ben evident en unes matèries més que en altres, en què el pes de la informació les singularitza, el fet cert és que a totes elles les habilitats i estratègies lingüístiques com llegir, comprendre el que es llig, conversar, intercanviar informació, etc., hi estan presents al llarg del procés educatiu per tal desplegar el currículum en la pràctica.

De manera que, en un pla de foment de la lectura, entenem que es tracta de recollir, sistematitzar i precisar una pràctica que és habitual en les nostres matèries a l'aula, com també fora d'ella, a l'efecte de contribuir a millorar sobretot la comprensió lectora, per a afrontar amb èxit els textos necessaris per a les tasques escolars, i

l'adquisició del vocabulari específic de les diverses disciplines, el qual hauria de formar part del llenguatge habitual de l'alumnat.

IV. OBJECTIUS GENERALS

1. Fomentar en l'alumnat l'interès per la lectura i desenvolupar l'hàbit lector.
2. Afavorir la comprensió lectora des de totes les àrees, matèries, àmbits i mòduls del currículum.
3. Fomentar en l'alumnat la lectura com a activitat d'oci i de gaudi.
4. Promoure la col·laboració i participació de les famílies i altres membres de la comunitat educativa de l'entorn en les activitats derivades dels plans de foment de la lectura.
5. Estimular l'ús de fonts documentals complementaris al llibre de text, tant en suports impresos com en suport digital i audiovisual.
6. Fomentar en l'alumnat una actitud reflexiva i crítica per mitjà del tractament de la informació.
7. Potenciar l'ús i la dinamització de les biblioteques dels centres docents i adequar-les als objectius i actuacions arrellegats en el pla.
8. Reforçar la figura dels mitjans audiovisuals i digitals com a mitjans de suport a la lectura.
9. Contribuir al desenvolupament de la competència lingüística en l'alumnat.

V. ACTIVITATS EN L'ÀMBIT ESCOLAR: AULA

Seguint la seqüència d'unitats didàctiques programades, en l'aula es desplegaran les activitats següents:

Activitats de lectura

- Lectures en veu alta dels textos inicials i complementaris amb què compta cada una de les unitats didàctiques dels llibres de text, en l'elecció del qual el professorat tindrem en compte, entre altres criteris, la inclusió de lectures específiques per al tractament del pla lector.
- Lectures en veu alta dels mateixos textos dels llibres de text en què es desenvolupen els continguts de la matèria, el que pot servir-ne, d'altra banda, com els textos inicials abans esmentats, per a un primer apropament o introducció al tema o part temàtica que s'està treballant, o bé per a reforçar i/o consolidar aquells aprenentatges que s'hi han dut a terme.
- Lectures en veu alta de fragments d'obres literàries, revistes, articles de premsa, enciclopèdies, etc., que estiguen relacionats amb els continguts objecte d'aprenentatge, i aportats pel professorat i/o per l'alumnat.
- Lectures en veu alta de les pròpies produccions de l'alumnat: respostes a les activitats ordinàries de l'aula, resums, síntesis, informes, xicotets treballs d'indagació i investigació, fitxes de registre de lectures...

Activitats de comprensió lectora i d'adquisició del vocabulari específic

A més de l'estratègia de la lectura en veu alta, i per a ajudar l'alumnat en la comprensió dels textos s'estableixen diverses categories d'activitats:

- Comprensió dels conceptes: activitats sobre el vocabulari dels textos.
- Recerca de les idees principals i secundàries: activitats de selecció de les idees principals, i de les secundàries, i que estan expressades de forma explícita en els textos.
- Interpretació dels textos: activitats sobre les idees implícites, els matisos dels textos i les relacions entre les idees (causa-efecte, comparacions, semblances...). Es tracta d'aspectes més difícils per a l'alumnat, doncs solen estar ocults.
- Tractament i organització de la informació: activitats de realització de resums, quadres, esquemes, etc., que resulten, per altra banda, ferramentes molts útils per a

estudiar i repassar.

- Reflexió sobre els textos: activitats en què es demana a l'alumnat la seua opinió personal sobre el que han llegit i/o treballat, i que impliquen la transformació d'allò llegit i/o treballat en coneixement propi.

VI. ACTIVITATS EN L'ÀMBIT ESCOLAR: SALA-BIBLIOTECA DEL CENTRE

Entre altres, es pretén dur a terme les següents actuacions:

- Foment de l'ús de la biblioteca escolar, concebuda com un centre organitzat de recursos, en qualsevol tipus de suport, recolza l'aprenentatge actiu de totes les matèries del currículum i afavoreix la igualtat educativa de tot l'alumnat amb independència de la seua condició social.

- Formació de l'alumnat en la utilització d'aquest espai: normes d'ús i funcionament, organització i recerca del material, préstecs...

- Consideració de la biblioteca com l'espai idoni per a desenvolupar continguts procedimentals propis de les matèries objecte d'aprenentatge: recerca i tractament de la informació i iniciació a la investigació. Seria desitjable que, en ocasions, la biblioteca fora l'aula de la nostra assignatura; encara que es fomentarà també en l'alumnat la seua utilització per tal d'aprofitar el seu temps lliure (activitats de classe, consulta, lectura, estudi...).

- Lliurament al/s responsable/s de la biblioteca d'un llistat de possibles materials de lectura (llibres, revistes, còmics, premsa...), elaborada pel Departament i per l'alumnat de la matèria per a eixamplar un fons documental de fàcil accés.

- Redacció per part del professorat i de l'alumnat de recomanacions lectores per al tauler de la biblioteca.

- Lectura col·lectiva d'un llibre.

- Recollida, per a la biblioteca del centre, de material donat per les famílies, afavorint així la seua implicació en el centre.

VII. ACTIVITATS FORA DE L'ÀMBIT ESCOLAR

- Activitats de reforç i ampliació de les activitats assenyalades per a l'aula: la lectura en veu alta i la comprensió lectora, i l'adquisició i ús rigorós de la terminologia de la matèria.

- Lectura de llibres (o fragments dels mateixos) relacionat/s amb els continguts de la matèria, a escollir per l'alumne/a entre un llistat proporcionat pel professorat.

- Les actuacions assenyalades per a la biblioteca del centre són vàlides, així mateix, per a la biblioteca de la localitat.

VIII. ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES

Com qualsevol acte d'aprenentatge, concebem també la lectura comprensiva com un procés continuat, que exigeix d'una intervenció educativa basada en els següents principis:

- Metodologia activa, que integre i faça partícip a l'alumnat en el procés d'aprenentatge, en el seu disseny i desplegament.

- Motivació i atenció a la diversitat. Ha de considerar i partir de les necessitats, possibilitats, interessos, demandes i expectatives de l'alumnat.

- Avaluació contínua, per tal de recollir informació i millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge.

En relació amb l'anterior, s'hi proposen, entre altres, les següents actuacions:

- La pràctica habitual, contínua, i transversal en l'aprenentatge de totes les matèries, de la lectura i la comprensió lectora.

- La selecció de lectures adequades a l'edat de l'alumnat, i de diferents tipus de text (expositius, narratius, descriptius, dialogats, argumentatius...), perquè aquell se'n familiaritze.

- La conveniència d'afavorir, en la mesura del possible, la selecció de textos i llibres per part de l'alumnat, perquè, en l'ànim "d'enganxar-los" amb la lectura, puguin respondre als seus interessos i expectatives. Pot resultar molt efectiu, sobretot, en les activitats de reforç i ampliació, dintre o fora de l'àmbit escolar.

- L'elaboració de recomanacions i suggeriments de lectures a l'alumnat (lectures a la carta), orientant sobre quines són més adequades per a cada alumne segons les seues respectives tendències i gustos personals. Com en el cas anterior, poden ser especialment útils per a reforç i ampliació, dintre o fora de l'àmbit escolar.

- La pràctica de la lectura en veu alta en l'aula i fora d'ella, tenint cura de la dicció, entonació, vocalització, inflexió de la veu, etc., ja que aquesta afavoreix la correcta expressió oral i la comprensió del text.

La deficient lectura expressiva en veu alta posa de manifest que l'alumne/a no entén el que llig i, per tant, no pot ser entès per la resta de companys/es. De manera que la lectura en veu alta no es pot separar de la lectura comprensiva, i aquesta és un requisit per a que l'alumne/a senta gust per la lectura. En aquestes circumstàncies, resulta molt útil la lectura en veu alta per part del professorat, en servir a l'alumnat com a model adequat de lectura.

Per a afavorir i millorar la comprensió lectora, a banda de la lectura en veu alta i de les activitats d'aula específiques ja esmentades sobre la comprensió lectora, s'hi poden aplicar altres tècniques com el subratllat, esquemes, resums..., i fer servir estratègies complementàries diverses que poden resultar eficaces, com per exemple: per part de l'alumnat: confecció d'un vocabulari de la matèria, emplenament de fitxes de lectura, explicar als companys i companyes la lectura feta, realitzar debats, dramatitzacions, il·lustrar una lectura o fragment d'aquesta, preparar una presentació del llibre...; per part del professorat: explicar-los els textos, fer-los preguntes, ajudar-los en la resolució dels dubtes sobre paraules, expressions o idees...; i tindre molta paciència si les estratègies no funcionen a la primera. El temps ha de ser un aliat.

- En relació amb el vocabulari específic de les matèries, entenem que la seua comprensió i adquisició es fonamental per a la comprensió dels textos relacionats amb elles: l'aprenentatge del vocabulari específic no constitueix un fi sinó un mitjà per a la comprensió de les matèries.

Així doncs, convindrà treballar també en aquest aspecte a través d'actuacions diverses com: els aclariments i precisions per part del professorat, la utilització sistemàtica dels diccionaris, enciclopèdies i altres obres de consulta, el registre al quadern de l'alumne dels termes nous (a mesura que vagen apareixent i treballant-se en les distintes unitats didàctiques), la memorització comprensiva, l'ús i aplicació per l'alumnat a les seues produccions pròpies en les activitats que se'ls proposa, etc.

IX. AVALUACIÓ DELS APRENENTATGES

En el marc de l'avaluació contínua s'obtindrà informació al respecte i se n'actuarà en conseqüència, revisant objectius, actuacions, materials de lectura...

Per a l'alumnat amb majors dificultats d'aprenentatge s'hi plantejaran activitats de reforç per a l'assoliment dels aprenentatges que es proposen en el pla lector, i, per a l'alumnat que no mostra dificultats, activitats d'ampliació, afavorint, en aquest cas, la selecció de lectures que puga plantejar l'alumnat en relació amb els continguts curriculars que es treballen a la matèria.

El Pla lector tindrà les seues repercussions en les qualificacions parcials (trimestrals/avaluacions) i final (ordinària i extraordinària) en l'apartat corresponent als

objectius generals, considerant-se el punt de partida de l'alumnat, els seus esforços, els progressos realitzats, l'autonomia, etc.

X. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA LECTOR

Aquest Pla de foment de la lectura serà revisat i actualitzat anualment. En finalitzar el curs la comissió coordinadora del Pla realitzarà una memòria d'aquest, que serà inclosa en la memòria de final de curs. En aquesta memòria es recollirà el seguiment i l'avaluació efectuats sobre el Pla, així com les propostes de millora, que s'incorporaran en el següent curs escolar.

L'avaluació realitzada valorarà:

- a) Els avanços de l'alumnat quant als hàbits lectors.
- b) Les activitats exercides en el Pla.
- c) La consecució dels objectius proposats.
- d) L'aprofitament dels recursos del centre.
- e) Altres continguts que hagen estat previstos en el Pla.

Per a dur a terme aquesta valoració, la comissió coordinadora tindrà en compte l'informe aportat pels caps de departament sobre les diverses activitats/actuacions dutes a terme, les propostes de millora, la necessitat de recursos, etc.

Com a valoració final, es passarà un qüestionari a l'alumnat i al professorat en què es consideren aspectes com el grau d'implicació i satisfacció personal en el desplegament del pla, entre altres.